

2. BÖLÜM

Okuma Kültürü Edindirmenin Dil Becerileri ile İlişkisi

Erdost ÖZKAN¹

GİRİŞ

İnsanoğlunun çevresiyle olan iletişimini, anlamlı ve yaşanılır kılan şey, onun dil becerilerini kullanabilme yetisidir. Temeli, tam olarak bilinmeyen zamanlarda atılmış kapsamlı bir iletişim aracı olan dil, kültürel evrenin dışı vurumudur. İnsan düşünce ve zekasının göstergesi sayılan dil, kendine özgü kanunları çerçevesinde sürekli gelişen; sosyal, kültürel, bilimsel ve tarihi geçmişleriyle daima var olan sosyal bir olgudur. Anlama (okuma, dinleme) ve anlatma (konuşma, yazma) becerilerinin birbirlerinden ayrılmasının mümkün olmadığı dilin ortak mirasında, her dil becerisi insanlığa sonsuz katkıda bulunmuştur. Fakat söz konusu dilsel yetilerin tarih sahnesindeki iz düşümü ise okuma ve yazma eylemleridir diyebiliriz. Bu becerilerden okuma, matbaanın icadıyla, toplumsal gelişimin en büyük aynası olmuş, kültürlenme ve kültürleşmenin yürütücüsü hâline gelebilmiştir. İnsan yaşamını anlamlandırma, ona değer katma ve bunların sürdürülebilirliğinde etkinlik gösteren okuma eylemi, düşünsel bir beceri olabilmesinin yanında toplumsal açıdan da irdelenmesi gereken bir dil unsurudur. Yazının bulunuşu ile harekete geçen kültürlenme ve kültürleşme, toplumlar arası etkileşimi sağlamıştır. Bunun en büyük göstergesi de tarihî belge niteliği taşıyan yazılı eserlerdir. Hayatı boyunca devamlı okuma eylemi içinde bulunmaya çalışan insanoğlu, kültürün yapısal dokusunda sürekli var olmuştur. Çünkü

¹ Dr., Pamukkale Üniversitesi, Dil Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezi, erdostozkan@pau.edu.tr.

kete geçirmekken; en temel ilkesi de *yazdırmaktır*. Buna göre yazma, çeşitli zihinsel ve fiziksel süreçleri olan; yazma ile değil düşünme ile başlayan, diğer dil becerilerini kapsar nitelikte karmaşık bir dil becerisidir.

Yazı, her toplumun aynasını oluşturan kalıcı değerdir. Onu oluşturan unsurlar, düşünsel birikim, kültür, okuma, edebiyat, bilim gibi değerlerden gelir. Bireyin en son edindiği dil becerisi olan yazma, yazar ve okuyucu arasındaki iletişimi sağlayan bir köprüdür. Bu iletişimin olmazsa olmazı ise okumadır. Çünkü okuma, yani anlama her yazarın okuyucuda hedeflediği değerler bütünüdür. Okumada edinilen kültür ve deneyim, yazmaya yansıdığı sürece kültürel devinim oluşur. Yazmaya dair her amaç, bu duvar yazısı da olsa, okuyucuya yöneliktir. Vermek istenilen her iletinin okuyucuda karşılık bulma gayesi, yazarın yazma eylemine başvurmasını sağlar. İşte bu yüzden yazma, okumadan doğan; aynı zamanda okumaya seslenen bir iç sestir. Konuşma becerisi ile anlatıcı rolünü üstlenen yazma, anlama becerilerinden (okuma ve dinleme) ayrı düşünülemez. Özellikle okumanın, yazmanın sürekliliği ve verimliliği noktasındaki kazanımları asla yadsınamaz niteliktedir.

SONUÇ

Her dil becerisi, birbirini besleyen, besledikçe çoğalan, çoğaldıkça da yayabilen bir döngü içerisinde. Bu döngüdeki toplumsal uzlaşma ise dilde buluşur. Toplumsallaşmanın dildeki en önemli karşılığı sözel ve yazınsal değerlerdir. Söz konusu değerlerden yazınsal olanlar, okuma ile yayılır ve toplumun çağdaşlık düzeyine katkıda bulunur. Dil becerilerindeki en başat unsurun okuma olduğunu toplumların ilerlemesinden ya da geri kalmasından anlayabiliriz. Çünkü okuma kültürü, bir toplumun turnusol kâğıdıdır.

Okuma, diğer dilsel becerilerden bağımsız düşünülmemen fakat onları derinlemesine besleyen eğitsel bir kültür kaynağıdır. Bu kaynağın kurumasına izin vermeyen her toplum, ilerlemeye, yaşamaya, yaşatmaya, eğitmeye, öğretmeye, üretmeye kısacası evrenin yaşanılabilir geleceğinde söz hakkına sahip olmaya muktedir olmalıdır.

KAYNAKLAR

- Aksan, D. (2009). *Her yönüyle dil*. Ankara: TDK Yayınları.
- Akyol, H. (2005). *Türkçe ilk okuma yazma öğretimi*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Arıcı, A. F. (2012). *Okuma eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Ayrancı Bağcı, B. Ve Başkan, A. (2020). *Kuram ve uygulamada yazma eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

- Buzan, T. (2001). *Hızlı okuma*. İstanbul: Alfa Yayınları.
- Demirel, Ö. (2010). *Yabancı dil öğretimi dil pasaportu dil biyografisi dil dosyası*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Dökmen, Ü. (1994). *Okuma becerisi ilgisi ve alışkanlığı üzerine psiko-sosyal bir araştırma*. Ankara: MEB Yayınevi:
- Güneş, F. (2007). *Türkçe öğretimi ve zihinsel yapılandırma*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kaya, M. ve Kardaş, M. N. (2020). *Okuma eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Onan, B. (2017). *Dil eğitiminin temel kavramları*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Özbay, M. (2005). *Bir dil becerisi olarak dinleme eğitimi*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Özdemir, E. Ve Binyazar, A. (2016). *Yazmak sanatı*. İstanbul: Fom Kitap.
- Sever, S. (2011). *Türkçe öğretimi ve tam öğrenme*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sevim, O. ve Söylemez, Y. (2018). *Okuma eğitimi*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Sezer, A. ve Özkan, E. (2011). *Dil ve anlatım sanatları*. Ankara: Pulat Basımevi.
- Sönmez, V. (2002). *Eğitim felsefesi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Temizkan, M. (2009). *Metin türlerine göre okuma eğitimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Uygur, N. (2003). *Kültür kuramı*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Yalman, M., Özkan, E., Kutluca, T. (2013). Eğitim fakültesi öğrencilerinin kitap okuma alışkanlıkları üzerine betimsel bir araştırma: Dicle Üniversitesi örneği. *Bilgi dünyası*,14 (2) 291-305.
- Yıldız, C. (2013). *Türkçe öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Yılmaz, M. (2014). *Yeni gelişmeler ışığında Türkçe öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.